

**RESEARCH OF THE PUBLIC ATTITUDE ABOUT THE INFLUENCE OF
THE ONLINE MEDIA ON THE NATIONAL SECURITY OF THE
REPUBLIC OF BULGARIA¹⁷⁵**

Elitsa Ilieva, PhD Student

Faculty "Business and Management",
University of Ruse "Angel Kanchev", Bulgaria
Tel.: +359-88-9507782
E-mail: elieva@uni-ruse.bg

Assoc. Prof. Daniel Pavlov, PhD

Faculty "Business and Management"
University of Ruse "Angel Kanchev", Bulgaria
Tel.: +359-88-4343132
E-mail: dpavlov@uni-ruse.bg

***Abstract:** The purpose of the report is to present a survey of the attitude of Bulgarian citizens on the role and influence of online media on the national security of the country. The survey was conducted among 700 respondents in August and September 2020 through online by a questionnaire with fourteen questions, mostly of them "closed" type, but a few of them - "open" ones. The answers to this survey would support the PhD research at the University of Ruse "Angel Kanchev", on the topic "Threats to national security in EU member states (research in online media).*

***Keywords:** online media, national security, online survey, Bulgarian citizens, threats.*

***JEL Codes:** F5*

ВЪВЕДЕНИЕ

В настоящия научен доклад понятията *сигурност, национална сигурност, онлайн медии* се разглеждат, за да се изясни съществуващата връзка между онлайн медиите, българското общество и националната сигурност на Република България.

Целта на доклада е да покаже обществените нагласи относно ролята и влиянието на онлайн медиите върху националната сигурност на Република България, също така ще се анализира съдържанието на литературата, която предоставя близки теории по темата.

Така изложената цел ще бъде постигната чрез изпълнението на определени задачи. На първо място ще се дефинират и анализират понятията *сигурност, национална сигурност и онлайн медии* в изследвания, научни разработки и книги на различни автори. В последствие ще се докаже влиянието и ролята на онлайн медиите върху националната сигурност на Република България според мнението на 700 български граждани, попълнили онлайн анкетна карта през 2020 г.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Предпоставки за провеждане на настоящото изследване

Комуникацията като обективна реалност на човешката личност е и неделима част от неговото всекидневие. Тя се явява индивидуален поведенчески процес и социален феномен. Самата комуникация е социален механизъм, система от поведения, чрез които създаваме, моделираме, управляваме и т.н. социалните процеси. Комуникацията прави възможни

---

¹⁷⁵ Оригиналното заглавие на доклада на български език е ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ ОТНОСНО ВЛИЯНИЕТО НА ОНЛАЙН МЕДИИТЕ ВЪРХУ НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

човешките взаимоотношения и създава социалната реалност. Затова в съвременното глобализиращо се общество все повече се залага на реконструиращата способност на комуникацията и на масмедиите в частност. В тази динамично променяща се реалност новите медии – онлайн медиите се превърнаха в мощен инструмент на влияние върху гражданското общество (Antonova, 2013).

В световен мащаб редица автори като (Beck, 2009), (Albrow, 1996), (Rheingold, 2000), (Deuze, 2001) изследват и дават определения на понятието *онлайн медия*. Съществуват различни изследвания и версии за същността на онлайн медията, защо възниква и какво е влиянието и върху индивида. Тенденцията все повече изследователи да анализират и пишат за новите медии – онлайн медиите през последните години се наблюдава и в България. Проучвайки мнения на български автори, дефинициите на Мария Попова и Маргарита Пешева много ясно формулират онлайн медията.

Според Попова електронните медии могат да бъдат цялостни медии, но да съвместяват и традиционните като радио, телевизия и печат: *„От една страна тя може да бъде видяна като цялостна медия, а от друга като среда, в която се съвместяват различни медийни форми както традиционни, така и виртуално специфични. Тази интерактивна медийната структура представлява съвкупност от три елемента 1. успешното адаптиране към виртуалната среда на вече познати медийни форми (радио, телевизия, печат), 2. проучване на характеристиките на онлайн журналистиката, която се явява продукт на Интернет средата и е информационно поддържана от посланията на офлайн медиите и от собствени източници, 3. както и безкрайната като тематичност и обем потребителска информация резултат от потребността на виртуалния човек за споделяне и обмен на идеи, проявяващи се във всички нива на киберобщуването чрез чатове, уеблогове, нюзгрупи, форуми и т.н.“* (Pорова, 2012).

Пешева смята, че интернет новините дават по-добри възможности на журналистиката и дори по-качествени анализи на актуалните новини в световен мащаб, също така пестят време и ресурси: *„Компютърните новини дават възможност за развитие на бавната журналистика, на качествените анализи и коментари на случващото се в света. Те освобождават време и енергия на истинските журналисти да правят наистина качествена и стойностна журналистика“* (Pesheva, 2019).

В средата на XVIII век швейцарският философ и писател Жан Жак Русо пише: *„Тези, които контролират мнението на един народ, контролират неговите действия“*. Американският борец за свобода от 50-те години Малкълм Екс (Freeman, 2014) описва медиите като мощен субект със сила и власт: *„Медиите са най-мощният субект на земята. Те имат силата да направят невинния виновен и да направят виновния невинен, и това е власт. Защото те контролират умовете на масите.“* Медиите са станали толкова важни в нашите общества, че днес е трудно да си представим живота без телевизия, електронна поща, интернет страници за споделяне на видео, онлайн новинарски портали или блогове. Традиционните медии както и новите електронни медии се налагат като *„четвъртата власт“* в държавата по аналогия на трите традиционни власти на демокрацията - законодателна, изпълнителна и съдебна.

Новите медии – онлайн медиите имат собствени инструменти и лостове за влияние върху общественото мнение. Все повече учени споделят това убеждение, че те са идентифицирали механизъм, чрез който успяват да повлияят на международни кризи и национални конфликти и поради това тяхната роля е значима за националната сигурност на държавата, защото чрез техни действия или бездействия те оказват влияние върху стабилността и сигурността в държавата.

В своята книга Венцеслав Бодников твърди, че често пъти манипулацията, която се свързва с поведението на традиционните и новите онлайн медии, е не само неизбежен, но и необходим елемент в комуникацията (Bodnikov, 2009). В монографията си Георги Манолов

обяснява какво е политическата реклама днес – във време на тотално господство на онлайн технологиите и социалните мрежи, стремителното развитие на онлайн рекламата, която „вирусно“ завладява модерната територия на политическото (Manolov, 2017). В този контекст, но погледнато и от друг ъгъл по мнение на Юлиана Попова и Наталия Венелинова комуникационните стратегии имат съществена роля в изграждането на междугрупови взаимоотношения, чрез които се променя вътрешната и външна среда (Popova, 2018).

Живеем във време на непрекъснати промени, които до някаква степен засилват несигурността, увеличават рисковете и опасността от кризи и конфликти в света. Като продължение на търсенията ни, за да продължим анализа в този доклад, се насочваме към сферата на сигурността, установяваме, че понятията сигурност, международна и национална сигурност също са дефинирани по много различни начини в съществуващата литература. Анализирайки мнението на Николай Слатински относно *сигурност и националната сигурност* той дава добронасочващи дефиниции на понятията. Според него съвременната наука за сигурността се гради върху *осем парадигмални, аксиоматични понятия: Система, Процес, Логика, Абстракция, Интерес, Конфликт, Сила и Сигурност*. В своите книги от една своеобразна четирилогия посветена на намирането на отговор на въпроса „*що е сигурност*“ той се стреми да разсъждава над същността, смисъла и съдържанието на научната категория „сигурност“. Слатински определя през една по- различна призма „националната сигурност“: *управлявано състояние на позитивен динамичен баланс на превъзходство на способностите на системата за национална сигурност над нейните потребности за реагиране на проявленията на предизвикателствата, рисковете и заплахите на средата за сигурност, което гарантира постоянна защитеност на жизнено важните интереси и развитието на личността, на обществото и на държавата* (Slatinski, 2011).

Цветан Семерджиев пише в сферата на науката за сигурността като развива теорията за „информационната сигурност“ и защитата на информацията в автоматизираните информационни системи и компютърните мрежи. Той смята, че *особеностите на съвременните технологии осигуряват възможност за глобална имагинерна комуникация, а развитието на информационните средства разделя света на две взаимосвързани действителности: реална и имагинерна*. Именно интернет е въплъщение на представата за глобална имагинерност (Semerdziev, 2004).

В своите трудове (Chukov, 2015), (Kornazheva, 2015) и (Коев, 2015) изследват „националната сигурност“ като основополагаща наука.

Като обобщение на всички гледни точки за сигурност и национална сигурност, изложени в този доклад и не само, става ясно, че „националната сигурност“, като концепция в съвременната структура на една държава е силно свързана с улесняване на управлението на националните дела на държавата на всички нива, за нейното функциониране и работа, като е насочена главно към поддържане целостта на нацията и сигурността на нейния народ. За да се постигне добро управление от съществено значение е властите да упражняват политически, икономически, правни и социални политики по начин, който да гарантира на хората, че те гражданите имат право свободно да изпълняват своите задълженията и да разрешават споровете си според конституцията на държавата. Конституцията е ключът в политиката за националната сигурност, където се затвърждава суверенитета на народа в една правова и демократична държава, основана на стълбове като справедливост, равенството и свобода.

Методика на емпиричното изследване

Чрез настоящата методика емперично се установява обществената нагласа относно влиянието на онлайн медиите върху националната сигурност на Република България. Изследователската теза е: българските граждани считат, че онлайн медиите влияят върху националната сигурност на Република България.

Обект на проучването са 700 респондентите от всички възрасти. Предмет на изследване са техните нагласи относно влиянието на онлайн медиите върху националната сигурност на

Република България. Анкетният формуляр е създаден чрез уеб приложението GoogleForms и е разпространен до целевата аудитория чрез лични съобщения в Messenger през периода. Анкетирането е извършено в периода от 20.08.2020 г. до 02.10.2020 г. Формулярът съдържа общо 14 въпроса, систематизирани в две групи, съответно: въпроси по изследваната тематика и демографски въпроси. За целите на настоящия доклад изследваме само резултатите по въпрос №8 „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на България“. Отговорите са по 5-степенна ликертова скала със значения: (1) Да; (2) По-скоро ДА; (3) Не зная (нямам мнение); (4) По-скоро НЕ; (5) НЕ. Минималният обем на извадката е изчислен през raosoft.com (Снимка 1).

Снимка. 1. Определяне размера на извадката чрез raosoft.com

Получените резултати са обработени с помощта на математически и статистически функции на MS Excel.

Обобщение на получените отговори

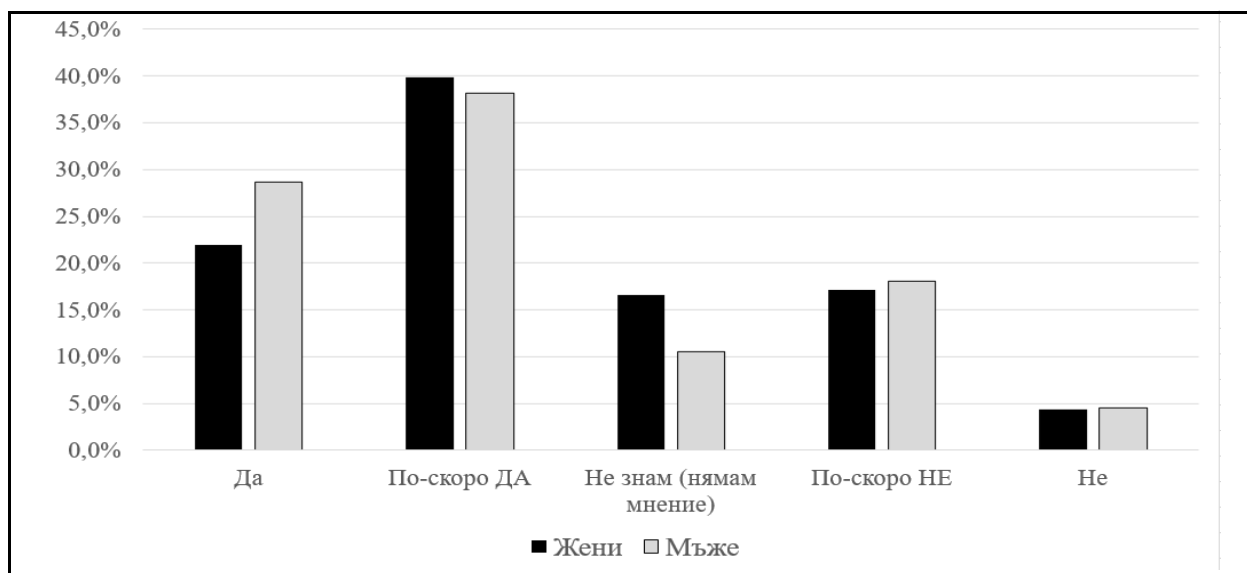
В Таблица 1 и Таблица 2 са представени общите резултати от изследването в мерна единица „брой отговорили“, докато във Фигура 1 и Фигура 2 са представени резултатите в относителни дялове (%).

Таблица 1. Отговори на №8 „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на България“, по пол.

Пол:	Да	По-скоро ДА	Не зная	Поскоро НЕ	НЕ	Всичко
Жени	110	200	83	86	22	501
Мъже	57	76	21	36	9	199
Общо:	167	276	104	122	31	700

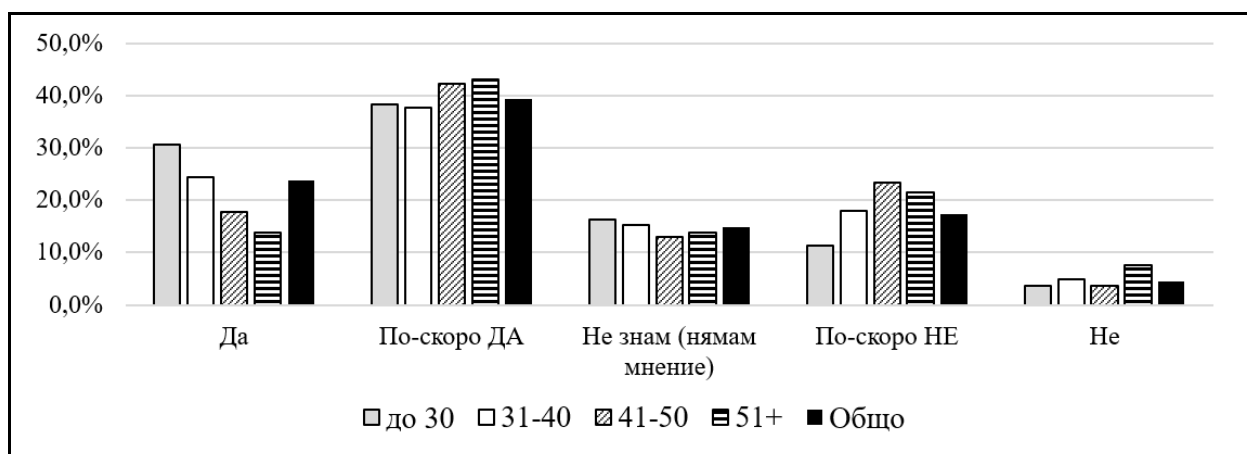
Таблица 2. Отговори на №8 „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на България“, по възраст.

Възраст	Да	По-скоро ДА	Не зная	Поскоро НЕ	НЕ	Всичко
до 30 г.	68	85	36	25	8	222
31-40 г.	61	94	38	45	12	250
41-50 г.	29	69	21	38	6	163
51 г. +	9	28	9	14	5	65
Общо:	167	276	104	122	31	700

Фиг. 1. Отговори на №8 „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на България“, по пол.

Визуализацията на отговорите във Фигура 1 показва, че няма съществена разлика в отношението на жени и мъже по изследвания въпрос. Визуализацията на отговорите във Фигура 2 показва, че има различия в отношението на различните поколения към изследвания въпрос. Групата на 31-40 годишните в най-голяма степен се доближава до осреднените отговори на всички респонденти.

Фиг. 2. Отговори на №8 „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на България“, по възраст.

Най-големи различия има в отговорите на следните две групи поколения: „до 30 г.“ и възрастова група „51 г. +“.

ИЗВОДИ

При контент анализа на литературата в разглежданата тематична област (влиянето на онлайн медиите върху националната сигурност на Република България) може да кажем, че онлайн медиата, като източник на информация, има отрицателна и положителна страна върху националната сигурност на държавата. Селекцията на определенията, използвани в този доклад по отношение на същността на понятията „онлайн медия“, „сигурност“ и „национална сигурност“ и в какво се изразява тяхната корелация, затвърди предположението, че те са с многопластов характер и преминават през процес, който протича различно, в зависимост от личностите, свързани с него и средата, в която са поставени.

От анализираният онлайн анкетно проучване по зададената тема - „Смятате ли, че чрез онлайн медиите обществото може да приема норми за поведение, които могат да застрашат националната сигурност на Р България“ 700 български граждани представиха своите нагласи относно степента на влиянието на онлайн медиите върху националната сигурност на Република България. Като обобщим крайните резултати, по-големият процент отговорили респонденти считат, че онлайн медиите биха застрашили националната сигурност на Република България чрез своите действия или бездействия. По-съществени разминавания са идентифицирани в отговорите на две групи поколения: „до 30 г.“ и възрастова група „51 г. +“. Няма съществена разлика между отговорите на жени и мъже.

REFERENCES

Albrow, M. (1996). *Global Age: State and Society Beyond Modernity (1 ed.)*. Stanford, California, USA: Stanford University Press.

Antonova, V., Georgiev, A. (2013). *Country Report on digital medias in Bulgaria*. Open society foundation. <https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/49434832-d084-45c5-9121-783469aa6a14/mapping-digital-media-bulgaria-bg-20130805.pdf> (**Оригинално заглавие:** Антонова, В., Георгиев, А. (2013), *Проучване на дигиталните медии: България. ФОНДАЦИЯ „ОТВОРЕНО ОБЩЕСТВО“*)

Beck, U. (2009). *What is Globalization (9 ed.)*. (P. Camiller, Trans.) Cambridge: Polity Press.

Bodnikov, V., (2009). *Manipulation and social communication*. Sofia: Ciela (**Оригинално заглавие:** Бодников, В. (2009). *Манипулация и социална комуникация*. София: Издателство „Сиела“)

Chukov, V. (2015). *Burning Middle East and Sleeping Balkans*. Diplomacy (14), 35-50.

Deuze, M. (2001, April 1). *Online Journalism: Modelling the First Generation of News Media on the World*. ResearchGate, pp. 1-21. doi:10.5210/fm.v6i10.893

Freeman, I. (2014). *Seeds of Revolution: A Collection of Axioms, Passages and Proverbs, Volume 1*. iUniverse.

Koev, K. (2015). *The Role of Public Diplomacy for the Stability and Security of the Danube Region*. 5th International Conference The Danube - Axis of European Identity (pp. 20-36). Novi Sad: Danubius International Conference Centre.

Kornazheva, M. (2015). *The European Army as a Project of (In) Security*. Diplomacy. pp 23-42.

Manolov, G., (2017). *The political advertising – between reality and manipulation*. Plovdiv: VUSI. (**Оригинално заглавие:** Манолов, Г. (2017). *Политическата реклама между реалността и манипулацията*. Пловдив: Издателство „ВУСИ“).

Pesheva, M. (2019). *Media in Times of Robo-Journalism*. Ethical Studies (4), 30-55.

Popova, J., Venelinova, N. (2018). *Reconstruction of the internal and external intergroup relations of the University of Ruse through the establishment of a communication strategy*. Rhetoric and communications (35), 12-25.

Popova, M. (2004, 11 21). *Media Process And Virtual Environment: Online Media In Bulgaria*. LiterNet. Sofia, Bulgaria.

Popova, M, et al. (2012). *The Virtual Man*. Media and Civilizations (2nd ed., p. 230). Sofia: Faber.

Rheingold, H. (2000). *Tools for Thought: The History and Future of Mind-expanding Technology (2nd ed.)*. Cambridge, USA: MIT Press.

Semerdziev, T. (2004). *Information security*. Sofia: Softtrade (**Оригинално заглавие:** Семерджиев, Ц. (2004). *Информационна сигурност*. София: Издателство „Софттрейд“.)

Slatinski, N. (2004). *National Security: Aspects, Analyses, Alternatives*. Sofia: Balgarska knizhnitsa (**Оригинално заглавие:** Слатински, Н. 2004. *Националната сигурност – аспекти, анализи, алтернативи*. София: Издателство „Българска книжница“.)

Slatinski, N. (2010). *The five levels of security*. Sofia: Military publishing house (**Оригинално заглавие:** Слатински, Н. 2010. *Петте нива на сигурността*. София: Издателство „Военно издателство“.)

Slatinski, N. (2011). *Security: essence, meaning and content*. Sofia: Military publishing house (**Оригинално заглавие:** Слатински, Н. 2011. *Сигурността: същност, смисъл и съдържание*“. София: Издателство „Военно издателство“.)
